

ORJİNAL ARAŞTIRMA ORIGINAL RESEARCH

DOI: 10.5336/nurses.2024-105807

Erken Postpartum Dönemde Doğum Hafızası ve Hatırlamanın Emzirme Başarısı ile İlişkisi: Tanımlayıcı Araştırma

The Relationship of Birth Memory and Recall with Breastfeeding Success in the Early Postpartum Period: Descriptive Research

^{ID} Necibe Şeyda TUNALI^{a,b}, ^{ID} Hamide AYGÖR^c

^aKonya Numune Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Konya, Türkiye

^bNecmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora programı, Konya, Türkiye

^cNecmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, Konya, Türkiye

ÖZET Amaç: Çalışma, erken postpartum dönemdeki kadınların doğum hafızası ve emzirme başarısı arasındaki ilişkisinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdedir. Bir üniversite hastanesinde, Kasım 2021-Şubat 2022 tarihleri arasında doğum yapan kadınlar çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Çalışmaya, 18 yaşın üzerinde sağlıklı, termde ve tekil doğum yapan, emziren, Türkçe okuyazar ve herhangi bir sağlık problemi olmayan 295 kadın dâhil edilmiştir. Verilerin toplanmasında, katılımcı bilgi formu, Doğum Hafızası ve Hatırlama Ölçeği ile LATCH Emzirme Tanılama Aracı kullanılmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, t-testi, tek yönlü varyans analizi, Tukey testi, Kruskal-Wallis testi, Mann-Whitney U testi, Pearson korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Katılımcılar, ortalama 27,41±6,18 yaşında ve 5,24±4,69 yıldır evlidir. LATCH Emzirme Tanılama Aracı'ndan alınan toplam puan ortalaması 8,99±1,23; Doğum Hafızası ve Hatırlama Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalaması, 126,61±6,65'tir. **Sonuç:** Erken postpartum dönemde, kadınların emzirme başarısının "yüksek" ve doğum hafızasının "olumsuz" olduğu belirlenmiştir. Emzirme başarısı ile doğum hafızası arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ancak "doğum hafızası" ve "annenin çocuğunu emzirmeyi düşündüğü süre" emzirme başarısını yordayan 2 değişken olarak saptanmıştır. Bu yüzden özellikle doğumu olumsuz/travmatik bir deneyim olarak algılayan/geçirmiş kadınların, laktasyon sürecinde emzirmeye teşvik edilmesi ve desteklenmesi bu olumsuz duygulara karşı bir iyileştirici güç olabilir.

ABSTRACT Objective: The study was planned to examine the relationship between birth memory and breastfeeding success of women in the early postpartum period. **Material and Methods:** The research is descriptive and relationship-seeking. Women who gave birth at a university hospital between November 2021-February 2022 constituted the population of the study. The study included 295 healthy women who were over 18 years old, had a singleton birth at term, were breastfeeding, were literate in Turkish and did not have any healthy problems. In collecting data; participant information form, Birth Memory and Recall Questionnaire and LATCH Breastfeeding Diagnostic Tool were used. Descriptive statistics, t-test, one-way analysis of variance, Tukey test, Kruskal-Wallis test, Mann-Whitney U test, Pearson correlation and multiple linear regression analysis were used to analyze the data. **Results:** The mothers were average 27.41±6.18 years old, married for 5.24±4.69 years and married at 22.17±3.74 years. The total mean score from the LATCH Breastfeeding Diagnostic Tool was 8.99±1.23 and the total mean score from the Birth Memory and Recall Scale was 126.61±6.65. **Conclusion:** According to the results of the research, it was determined that the breastfeeding success of the mothers in the early postpartum period was "high" and the birth memory was "negative". However, "birth memory" and "the time the mother thought about breastfeeding her child" were found to be 2 variables that predicted breastfeeding success. Therefore, encouraging and supporting breastfeeding during the lactation process, especially for women who perceive birth as a negative/traumatic experience, can be a healing power against these negative emotions.

Anahtar Kelimeler: Doğum hafızası ve hatırlama; emzirme başarısı; LATCH

Keywords: Birth memory and recall; breastfeeding success; LATCH

Correspondence: Necibe Şeyda TUNALI

Konya Numune Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Konya, Türkiye

E-mail: nseyda42@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 26 Sep 2024

Received in revised form: 11 Aug 2025

Accepted: 24 Aug 2025

Available online: 02 Oct 2025

2146-8893 / Copyright © 2025 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Doğum, kadın hayatını fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden etkileyen önemli bir olaydır.¹ Doğum, kadın hayatı için hem fizyolojik bir olay hem de önceden tahmin edilemeyen, kontrolün tamamıyla kadının elinde olmadığı bir süreçtir. Bu yüzden doğum, bazı kadınlar için heyecan verici güzel bir deneyim iken, bazıları için oldukça zor ve stresli bir deneyimdir.² Bu deneyimi kadın, hafızasına kaydederek bir “doğum hafızası” oluşturur. Doğum hafızası, “kadının hafızasında tutulan ve gerektiğinde kullanılan doğuma ilişkin bilgiler”dir.³ Doğum hafızası, yaşanan deneyimlere bağlı olarak olumlu/olumsuz ve kısa/uzun süreli oluşur.⁴ Bazı kadınlar, doğumlarını olumlu bir şekilde hatırlayarak “kendilerini güçlenmiş olarak hissetmelerini sağlayan bir deneyim” olarak adlandırır. Bazıları için doğum bir travmadır ve etkisini uzun süre hissederler. Doğum hafızası, doğumun, postpartum dönemin ve anneliğe uyumun bilişsel olarak anlamlandırmasını etkiler.⁵ Doğum hafızası, anne ve bebeğin sağlık sonuçları ile doğrudan ilişkilidir.⁶

Olumlu doğum hafızası, kadınların öz güvenlerini artırma, bebekleri ile daha güçlü ilişkiler kurma ve gelecekteki doğum planlamalarına olumlu katkı sağlar. Bunun yanı sıra olumsuz doğum hafızası, maternal bağlanmada yetersizlik, bebeği emzirememe, postpartum depresyon, çocuğun bakımını erteleme, cinsel isteksizlik ve bir sonraki doğum için endişe kaynağı olabilir.^{1,7} Literatürde, travmatik doğum yapan kadınların, yetersiz süt üretimi, fiziksel rahatsızlık, yabancılaşma ya da duygusal kopukluk sorunları nedeniyle emzirme sürecinde zorluk yaşadıkları bildirilmiştir.⁸ Ayrıca literatürdeki sınırlı sayıda çalışma, travmatik doğum algısını, emzirme tutumunu olumsuz etkileyen bir faktör olarak bildirmiştir.⁹

Emzirme, yenidoğanın yaşamını sağlıklı şekilde sürdürebilmesi için en yararlı beslenme biçimi olup, sağlıklı bebek, sağlıklı birey ve sağlıklı toplum ilişkisinin temelinde yer almaktadır.¹⁰ Emzirme, küresel olarak sürdürülebilir kalkınma ve refah için de önemli bir bileşendir. Bu bileşeni etkileyen pek çok bireysel ve kültürel nedenler vardır. Bu nedenlerin araştırılması, emzirme oranları açısından oldukça önemlidir. Yapılan literatür taramasında, doğum hafızası ve emzirmenin değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu konudaki çalışmalar, daha çok travmatik

doğum üzerine yoğunlaşmıştır.¹¹⁻¹³ Çalışma, bu alanda literatüre katkı sağlayabilir. Çalışma, erken postpartum dönemdeki kadınların doğum hafızası ile emzirme başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdedir.

ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER

Çalışma, bir üniversite hastanesinin obstetri servisinde gerçekleştirilmiştir. Obstetri servisi, 28 yataklıdır. Sözü edilen hastane, sosyodemografik yönden farklı birçok kadın doğum yaptığı için tercih edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırma örneklemini, 8 Kasım 2021-20 Şubat 2022 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinde doğum yapmış olan tüm kadınlar oluşturmuştur. Veriler, doğum sonrası obstetri kliniğinde yatan annelerin kendilerini iyi ifade ettiklerini belirtmeleri üzerine, taburculuk gerçekleşene kadar geçen sürede araştırmacı tarafından toplanmıştır. Annelerin emzirme başarısı (LATCH Emzirme Tanılama Aracı puanı) ile doğum hafızası ve hatırlama puanı ile diğer bağımsız değişkenlerin küçük etki düzeyinde (f^2 : 0,08) olacağı öngörülerek; %5 alfa hata payı (iki yönlü) ve %90 güçle G*Power 25 programı ile çalışmaya en az 276 anne alınması gerektiği belirlenmiştir. Veri kaybı olasılığına karşı, çalışmaya %10 fazlası ile yaklaşık 304 annenin alınmasına karar verilmiştir. Çalışma, 295 anne ile tamamlanmıştır.

LATCH Emzirme Tanılama Aracı puanını etkileyen 2 bağımsız değişken ile yürütülen çoklu doğrusal regresyon analizinden elde edilen R2 değerine göre G*Power 25 programı ile 295 kişi ile yapılan “post hoc” güç analizinde 0,05 etki büyüklüğü, %5 yanılma payı ve %95 güven aralığında hesaplanan güç 0,94 olarak bulunmuştur. Böylelikle örneklem sayısının yeterli olduğu görülmüştür. Veriler, olasıksız seçim yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmaya, 18 yaş ve üzerinde sağlıklı, termde ve tekil doğum yapan, emziren,

Türkçe okuryazar ve herhangi bir sağlık problemi olmayan (diyabet, hipertansiyon, postpartum kanama, psikiyatrik sorunlar vb. öz bildirime dayalı) anneler dâhil edilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler, tanıtıcı bilgi formu, Doğum Hafızası ve Hatırlama Ölçeği (DHHÖ), LATCH Emzirme Tanılama Değerlendirme Aracı ile toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanmıştır. Form, sosyodemografik özellikler, obstetrik özellikler, bebeğe ait özellikler ve emzirme özellikleri olmak üzere 4 alt başlıktan ve toplamda 19 sorudan oluşmaktadır.

Doğum Hafızası ve Hatırlama Ölçeği: Foley ve ark. tarafından kadınların doğum anılarının niteliklerini ve postpartum ruh durumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir.⁵ Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması, Topkara ve Çağan tarafından yapılmıştır. Ölçek 7'li Likert tipte olup, toplam 21 madde ve 6 alt boyuttan (duygusal hafıza, hafızanın merkezliliği, ambivalan duygusal hafıza, tutarlılık ve tekrar yaşama, duygusal hafıza ve istemsiz hatırlama) oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük 21, en yüksek 147 puan alınabilmektedir. Topkara ve Çağan, ölçeğin Cronbach alfa değerini 0,79 olarak belirtmiştir.³ Çalışmada ise Cronbach alfa değeri 0,74 olarak bulunmuştur.

LATCH Emzirme Tanılama Aracı, emzirmeyi objektif olarak tanılamak, uygun eğitimi planlamak ve ortak dil oluşturmak için Jensen ve ark. tarafından 1994 yılında geliştirilmiştir.¹⁴ Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması, 1997 yılında Demirhan, 2001 yılında Koyun, 2003 yılında Yenel tarafından yapılmıştır. Ölçek, bebeğin memeyi tutması, bebeğin yutma hareketinin görülmesi, meme ucunun tipi, annenin meme/meme ucuna ilişkin rahatlığı ve annenin bebeğini tutuş pozisyonunu olmak üzere 5 değerlendirme kriterinden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 10'dur. Puanların toplanması ile emzirme değerlendirilir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri; Yenel 0,95, Demirhan 0,94 ve Koyun 0,96 olarak bulunmuştur.¹⁵⁻¹⁷ Çalışmada ise Cronbach alfa değeri 0,75 olarak bulunmuştur

ANALİZ

Çalışmada verileri SPSS 25,0 programı ile analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler, sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan, en yüksek değer ve en düşük değer ile sunulmuştur. Verilerin normal dağılıma uygunluğu, çarpıklık, basıklık, histogramlar ve Q-Q plot değerleri ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, veri setinin normal dağılım sağladığını göstermiştir. Gruplar arası karşılaştırmalarda 2 grubun olduğu karşılaştırmalarda, bağımsız gruplar için t-testi, 3 ve daha fazla grubun olduğu karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizi (analiz sonucunun anlamlı olduğu durumlarda Tukey çoklu karşılaştırma analizi) ve Kruskal-Wallis (analiz sonucunun anlamlı olduğu durumlarda Mann-Whitney U) analizleri kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi yürütülmüştür. Veriler, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Araştırmanın yürütülebilmesi için ilk önce Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilisel Araştırmalar Etik Kurulundan onay (tarih: 6 Ekim 2021; no:2021/14-84) alınmıştır. Daha sonra çalışmanın yapılması planlanan hastaneden kurum izni alınmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde Helsinki Deklarasyonu prensipleri gereği araştırmaya katılmaya gönüllü olan annelere araştırmanın amacı, verilerin nasıl toplanacağı ve kişisel tüm bilgilerin gizli kalacağı açıklanarak sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR

Anneler ortalama $27,41 \pm 6,18$ yaşında, $5,24 \pm 4,69$ yıldır evli ve $22,17 \pm 3,74$ yaşında evlenmiştir. Annelerin diğer sosyodemografik ve obstetrik özellikleri Tablo 1'de belirtilmiştir.

Annelerin %58'inin, bebeklerini ilk 30 dk içinde emzirdikleri ve %29,8'inin bebeklerini, 24 ay boyunca emzirmeyi düşündükleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Katılımcıların çocuk sayısına göre emzirme başarısı ile doğum hafızası ve hatırlamanın karşılaştırılması Tablo 3'te verilmiştir. Doğum hafızası ve emzirme başarısının doğum sayısına göre karşılaştı-

TABLO 1: Katılımcıların sosyodemografik ve obstetrik özellikleri

Değişkenler	$\bar{X} \pm SS$	Minimum-maksimum
Yaş (yıl)	27,41±6,18	18-40
Evlilik süresi (yıl)	5,24±4,69	1-22
Evlilik yaşı (yıl)	22,17±3,74	16-34
	n	%
Eğitim düzeyi		
Okuryazar/ilköğretim	17	5,8
Lise	100	33,9
Üniversite	178	60,3
Çalışma durumu		
Çalışıyor	151	51,2
Çalışmıyor	144	48,8
Gelir düzeyini değerlendirme		
Gelir giderden az	77	26,1
Gelir gidere denk	117	39,7
Gelir giderden fazla	101	34,2
Aile tipi		
Çekirdek aile	178	60,3
Geniş aile	117	39,7
Gebeliğin planlanması		
Planlı gebelik	159	53,9
Plansız gebelik	136	46,1
Düşük öyküsü		
Var	121	41
Yok	174	59
Kürtaj öyküsü		
Var	123	41,7
Yok	172	58,3
Çocuk sayısı		
1	188	63,7
2 ve üzeri	107	36,3
Son doğum şekli		
Vajinal doğum	61	20,7
Sezaryen	234	79,3

SS: Standart sapma

rılması amacıyla 2 ayrı bağımsız gruplar için t-testi analizi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar, her iki değişkenin ortalamalarında da gruplar arasında an-

TABLO 2: Bebek ve emzirme özellikleri

Değişkenler	n	%
Bebeğin cinsiyeti		
Kız	147	49,8
Erkek	148	50,2
İstenen bebek cinsiyeti		
Kız	160	54,2
Erkek	135	45,8
İlk emzirme zamanı		
İlk 30 dk	171	58
30 dk'dan sonra	124	42
Düşünülen emzirme süresi		
6 ay	72	24,4
12 ay	69	23,4
18 ay	66	22,4
24 ay	88	29,8
Emzirme eğitimi		
Aldım	223	75,6
Almadım	72	24,4

Katılımcıların ölçek ortalama puanları, LATCH 8,99±1,23 ve DHHÖ 126,61±6,65'tir.

lamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir ($p>0,05$, Tablo 3).

Katılımcıların, DHHÖ'nün alt boyutlarının puan ortalaması Tablo 4'te sunulmuştur. Katılımcıların LATCH ve DHHÖ toplam puan ortalaması arasında düşük düzeyde, pozitif yönde bir ilişki olduğu ancak ilişkinin anlamsız olduğu belirlenmiştir ($r=0,106$, $p>0,05$). Ancak LATCH puanı ile DHHÖ alt boyutlarından hafızanın merkezliliği ($r=0,134$, $p<0,05$), ile tutarlılık ve tekrar yaşama ($r=0,130$, $p<0,05$) puan ortalaması arasında pozitif bir korelasyon ($p<0,05$, Tablo 4), istemsiz hatırlama ($r=-0,119$, $p<0,05$) ile negatif bir korelasyon saptanmıştır.

Regresyon modeline alınan bağımsız değişkenler (yaş, evlilik süresi, evlilik yaşı, DHHÖ toplam puanı ve annenin bebeğini emzirmeyi düşündüğü

TABLO 3: Doğum hafızası ve emzirme başarısının doğum sayısına göre karşılaştırılması

Değişkenler	Doğum sayısı	n	$\bar{X}$	SS	% 95 Güven aralığı		t değeri	p değeri
					Alt sınır	Üst sınır		
Doğum hafızası	Primipar	194	127,09	10,55	-1,93	2,66	0,313	0,754
	Multipar	110	126,73	8,26				
Emzirme başarısı	Primipar	194	8,89	1,45	-0,24	0,52	0,715	0,475
	Multipar	110	8,75	1,85				

SS: Standart sapma

TABLO 4: Katılımcıların DHHÖ puan ortalamaları ve puan ortalamaları arasındaki ilişki

Ölçekler puanları	$\bar{X} \pm SS$	Minimum	LATCH	
		-maksimum	r değeri	p değeri
DHHÖ toplam	126,61±6,65	98-146	0,106	>0,001
DHHÖ alt boyutları				
Duyusal hafıza	18,94±2,55	3-21	0,054	>0,001
Ambivalan duygusal hafıza	12,66±12,53	2-14	0,030	>0,05
Hafızanın merkezliliği	24,59±2,90	4-28	0,134	<0,001
Tutarlılık ve tekrar yaşama	37,78±3,12	13-42	0,130	<0,001
Duyusal hafıza	25,18±2,03	9-28	0,046	>0,05
İstemsiz hatırlama	7,47±2,80	2-14	-0,119	<0,001

DHHÖ: Doğum Hafızası ve Hatırlama Ölçeği; SS: Standart sapma;

r: Pearson korelasyon analizi

süre) arasında yüksek düzeyde otokorelasyon bulunmamıştır. Regresyon modeline alınan değişkenlerden 3 bağımsız değişken (yaş, evlilik süresi ve evlilik yaşı), LATCH puanı üzerinde yeterli etkiye sahip olmadığı için modelden çıkarılmıştır ($p>0,05$). Modelde, annenin bebeğini emzirmeyi düşündüğü süre ($p<0,001$) ve DHHÖ toplam puanı ($p=0,05$) değişkenleri kalmıştır. Bu 2 bağımsız değişken, LATCH puanına ait varyansı %5 olarak açıklamaktadır. Değişkenlerdeki 1 puanlık artış, LATCH puanında sırasıyla 0,187 ve 0,111 puanlık artışa neden olmuştur (Tablo 5).

TARTIŞMA

Emzirme sürecinin, doğumdan sonra en kısa sürede başlatılması ve sürdürülmesi anne ve bebek sağlığı için oldukça önemlidir.¹⁸ Bu çalışma, erken postpartum dönemde kadınların doğum hafızası ve emzirme başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, kadınların emzirme başarılarının “yüksek” ve doğum hafızalarının “olumsuz” olduğu belirlendi.

Literatürde, doğum deneyiminin olumlu ve güçlendirici ya da olumsuz ve travmatik olabileceği bil-

dirilmiştir.² Beck, travmatik bir doğum deneyimi sonucunda, kadınların bu travmaya 2 tür tepki verdiğinden bahsetmiştir. Birincisi, emzirme kadına travmatik doğum deneyimini hatırlattığı için kadın bu durumdan zihinsel açıdan kaçınmaya çalışarak bebeğini emzirmez. İkincisi, doğum travmasından sonra emzirme iyileştirici bir süreç olabilir. Yani doğum travması kadını ya emzirmeye teşvik eder ya da emzirmeden kaçınmasına neden olur.¹⁹ Yapılan nitel bir araştırmada, annelerin bazıları bebeklerini emzirmenin travmatik doğum hafızası ile başa çıkmalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir.²⁰ Elmir ve ark. emzirmenin, bazı kadınların annelik rollerine olan güvenlerini ve güçlerini artırarak travmatik doğum deneyiminin üstesinden gelme fırsatı sunabileceğini bildirmiştir.²¹ Çalışmamızda da annelerin olumsuz doğum hafızasına rağmen emzirme başarıları yüksektir. Çalışma, literatür ile uyumludur.

Çalışmada, emzirme başarısı ile doğum hafızası arasında bir ilişki bulunmamıştır. Fakat yapılan ileri istatistiklerde, “DHHÖ toplam puanı” ve “annenin çocuğunu emzirmeyi düşündüğü süre” emzirme başarısının %5 oranında açıklayan yordayıcılar olarak saptanmıştır. Literatürde, emzirme başarısı ve doğum hafızası ile ilgili çalışma olmamakla birlikte emzirme başarısını yordayan farklı değişkenlerin olduğu bildirilmiştir. Evcil ve Zoroğlu emzirme başarısının, daha önce canlı doğum yapma durumu, emzirme deneyimi, doğum şekli ve doğum sırasında anestezi alma durumundan %15,4 oranında etkilendiğini bildirmiştir.²² Başka bir çalışmada, Kurnaz ve Hazar emzirme başarısının plansız gebelik, bebeğe anne sütü dışında besin verme, gebelikte sağlık personeli dışındaki kaynaklardan bilgi alma, gebelikte anne sütü ve emzirmeyle ilgili bilgi alma ve 4’ten fazla doğum yapmadan %37 oranında etkilendiğini bildirmiştir.²³ Çalışma sonucundaki farklılığın, örneklem

TABLO 5: LATCH puanına bağımsız değişkenlerin etkisi: çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	$\beta \pm SS$	t değeri	p değeri	%95 Güven aralığı	Doğrusallık istatistikleri*	
					Tolerans	VIF
Sabit	7,01±1,285	5,46	0,000	4,490	9,548	
DHHÖ toplam	0,111±,010	1,94	0,053	0,000	0,039	1,001
Düşünülen emzirme süresi	-0,187±,010	-3,27	0,001	-0,053	-0,013	1,001

*Backward yöntemi $R=0,342$, $R^2=0,117$; Ayarlanmış $R^2=0,070$ ($F=13,499$, $p<0,001$); Criterion variable: LATCH scores; SS: Standart sapma; DHHÖ: Doğum Hafızası ve Hatırlama Ölçeği

grubunun sosyodemografik, obstetrik, bebeğe ait ve emzirme özelliklerindeki farklılıklar ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Çalışmada, annelerin %75,6'sı gebelik sürecinde emzirme eğitimi aldığını ve %24,4'ü 6 ay, %23,4'ü 12 ay, %22,4'ü 18 ay ve %29,8'i 24 ay bebeklerini emzirmeyi düşündüğünü ifade etmişlerdir. Ayrıca gebelikte alınan emzirme eğitimleri sonucunda, annelerin emzirmeye istekli olduğu ve bu durumun çalışmanın bu sonucunu etkilediği düşünülmüştür. Literatürde, annenin emzirme isteğinin emzirme başarısını artıran önemli bir etken olduğu bildirilmiştir.²⁴

SINIRLILIKLAR

Bu çalışmanın, birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi, araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olduğu için doğum hafızası ile emzirme başarısı arasındaki ilişkileri rapor etmekte ve bu değişkenler arasında nedensel bir ilişki çıkarımı yapamamaktadır. İkincisi, bu çalışmada, DHHÖ öz bildirim yöntemiyle toplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa değerinin 0,74 olmasından dolayı bu sınırlılığın kontrol altında olduğu varsayılmıştır.

SONUÇ

Erken postpartum dönemde kadınların emzirme başarısının “yüksek” ve doğum hafızasının “olumsuz” olduğu saptanmıştır. Emzirme başarısı ile doğum hafızası arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ancak “doğum hafızası” ve “annenin çocuğunu emzirmeyi düşündüğü süre” emzirme başarısını yordayan 2 de-

ğişken olarak belirlenmiştir. Sağlık profesyonellerine, gebelikte emzirmeye karar verilmesi ve doğumdan sonra emzirmenin başlatılarak devam ettirilmesinde önemli görevler düşmektedir. Çünkü annenin emzirme isteği, başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Özellikle doğumu olumsuz/travmatik bir deneyim olarak algılayan ya da daha önceden olumsuz/travmatik doğum deneyimi olan kadınların, emzirmeye teşvik edilmesi ve desteklenmesi bu olumsuz duygulara karşı bir iyileştirici güç olabilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Hamide Aygör, Necibe Şeyda Tunalı; **Tasarım:** Hamide Aygör; **Denetleme/Danışmanlık:** Hamide Aygör; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Necibe Şeyda Tunalı; **Analiz ve/veya Yorum:** Hamide Aygör; **Kaynak Taraması:** Hamide Aygör, Necibe Şeyda Tunalı; **Makalenin Yazımı:** Hamide Aygör, Necibe Şeyda Tunalı; **Eleştirel İnceleme:** Hamide Aygör; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Hamide Aygör, Necibe Şeyda Tunalı.

KAYNAKLAR

1. Çıtak Bilgin N, Ak B, Coşkun Potur D, Ayhan F. Doğum yapan kadınların doğumdan memnuniyeti ve etkileyen faktörler [Satisfaction of women giving birth and affecting factors]. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2018;5(3):342-53. doi: 10.17681/hsp.422360
2. Namujju J, Muhindo R, Mselle LT, Waiswa P, Nankumbi J, Muwanguzi P. Childbirth experiences and their derived meaning: a qualitative study among postnatal mothers in Mbale regional referral hospital, Uganda. Reprod Health. 2018;15(1):183. PMID: 30390685; PMCID: PMC6215682.
3. Topkara FN, Çağan Ö. Doğum Hafızası ve Hatırlama Ölçeği Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi [Examining psychometric properties of the Turkish version of the Birth Memories and Recall Questionnaire]. Journal of Psychiatric Nursing. 2021;12(3):245-53. doi: 10.14744/phd.2020.60234
4. Garthus-Niegel S, von Soest T, Vollrath ME, Eberhard-Gran M. The impact of subjective birth experiences on post-traumatic stress symptoms: a longitudinal study. Arch Womens Ment Health. 2013;16(1):1-10. PMID: 22940723.
5. Foley S, Crawley R, Wilkie S, Ayers S. The Birth Memories and Recall Questionnaire (BirthMARQ): development and evaluation. BMC Pregnancy Childbirth. 2014;14:211. PMID: 24950589; PMCID: PMC4229988.
6. Smorti M, Ponti L, Ghinassi S, Rapisardi G. The mother-child attachment bond before and after birth: the role of maternal perception of traumatic childbirth. Early Hum Dev. 2020;142:104956. PMID: 31986464.
7. Türkmen H, Yalnız Dilcen H, Akin B. The effect of labor comfort on traumatic childbirth perception, post-traumatic stress disorder, and breastfeeding. Breastfeed Med. 2020;15(12):779-88. PMID: 32896164.

8. Klein M, Vanderbilt D, Kendall-Tackett K. PTSD and breastfeeding: let it flow. *ICAN: Infant, Child&Adolescent Nutrition*. 2014;6(4):211-5. <https://doi.org/10.1177/1941406414541665>
9. Çankaya S, Ocaktan C. Postpartum erken dönemde primipar annelerin travmatik doğum deneyimlerinin ve algısının emzirme tutumu ile ilişkisi [The relationship of traumatic birth experiences and perceptions with breastfeeding attitudes in primiparous mothers in the early postpartum period]. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022;11(2):227-34. <https://doi.org/10.53424/balikesirsd.991269>
10. Gökoğlu AG. Kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyinin sağlık davranışlarına ve çocuk sağlığına etkisi [The effect of women's health literacy level on health behaviors and child health]. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2021;6(2):132-48. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/busbid/issue/82844/1424531>
11. Crawley R, Wilkie S, Gamble J, Creedy DK, Fenwick J, Cockburn, N, et al. Characteristics of memories for traumatic and nontraumatic birth. *Applied Cognitive Psychology*. 2018;32(5):584-91. doi:10.1002/acp.3438
12. Thiel F, Berman Z, Dishy GA, Chan SJ, Seth H, Tokala M, et al. Traumatic memories of childbirth relate to maternal postpartum posttraumatic stress disorder. *J Anxiety Disord*. 2021;77:102342. PMID: 33276245; PMCID: PMC7856222.
13. Tziritidou-Chatzopoulou M, Orovou E, Skoura R, Eskitzis P, Dagla M, Iliadou M, et al. Traumatic birth experience and breastfeeding ineffectiveness - a literature review. *Mater Sociomed*. 2023;35(4):325-33. PMID: 38380281; PMCID: PMC10875946.
14. Jensen D, Wallace S, Kelsay P. LATCH: a breastfeeding charting system and documentation tool. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*. 1994;23(1):27-32. PMID: 8176525.
15. Demirhan F. Sakarya ilinde emzirmenin değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 1997. <https://www.proquest.com/open-view/edc911a15668a791881468cbb087647a/1?pq-origsite=gscholar&cbl=206366&diss=y>
16. Koyun K. LATCH emzirme tanılama ölçeğinin kullanımı ve yenidoğan emzirme başarısını inceleyen bir çalışma [Yüksek Lisans Tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 2001. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/image/pdfiznli.png>
17. Yenil K, Okumuş H. LATCH emzirme tanılama aracının güvenilirliğini inceleyen bir çalışma [Reliability of LATCH breastfeeding assessment tool]. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2003;5(1):38-44. <http://hemarge.org.tr/ckfinder/userfiles/files/2003/2003-vol5-say1-76.pdf>
18. World Health Organization. WHO recommendations: intrapartum care for a positive childbirth experience. Geneva. 2018. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272447/WHO-RHR-18.12-eng.pdf>
19. Beck CT. A metaethnography of traumatic childbirth and its aftermath: amplifying causal looping. *Qual Health Res*. 2011;21(3):301-11. PMID: 21131566.
20. Beck CT, Watson S. Impact of birth trauma on breast-feeding: a tale of two pathways. *Nursing Research*. 2008;57(4):228-36. <https://doi.org/10.1097/01.Nnr.0000313494.87282.90>
21. Elmir R, Schmied V, Wilkes, L, Jackson D. Women's perceptions and experiences of a traumatic birth: a metaethnography. *J Adv Nurs*. 2010;66(10):2142-53. doi: 10.1111/j.1365-2648.2010.05391.x.
22. Evcil FY, Zoroğlu G. Bir üniversite hastanesinde doğum yapan annelerin anne sütü ve emzirmeye ilişkin bilgi ve davranışlarının değerlendirilmesi [Evaluation of knowledge and behavior of mothers who gave birth in a university hospital regarding breast milk and breastfeeding]. *Kafkas Journal of Medical Sciences*. 2020;10(3):221-7. doi:10.5505/kjms.2020.26429
23. Kurnaz D, Hazar Uyar H. Erken postpartum dönemde annelerin emzirmeye ilişkin tutum ve başarılarını etkileyen faktörler [Factors influencing the attitudes and successes related to mothers' breastfeeding in the early postpartum period]. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*. 2021;4(2):76-86. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hbd/issue/64902/949301>